

# SLOVENSKI GOSPODAR.

## List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

**Z** mesecem marcijem poteče naročnikom četrtnikom naročilo. Prosimo torej, naj se podvizajo nadalješnjo naročnino doposlati, da se jim dopošiljanje lista ne pretrga ali ustavi. List stane do 1. julija 80 kr., do 1. oktobra 1 fl. 60 kr. in do konca leta 2 fl. 20 kr.

Naročnina, nova in zaostala, naj se nam pošlje po poštnih nakaznicah.

Upravištvu.

### Slovo.

Vse za vero, dom, cesarja.

Danes položim pero, katero je v „Slov. Gospodarji“ celih 10 let zagovarjalo svetinje naše sv. vere, delalo za blagor naše mile avstrijske domovine, branilo in borilo se za pravice naroda slovenskega. Deset let je precej človeškega življenja, kos zgodovine. Bodi Bogu hvala in vsem, ki so pripomagali: delo ni bilo celo brez uspeha, borba ne zahman.

„Slov. Gospodar“, pred vsem glasilo narodne duhovščine, ohranil je v vseh vprašanih popolno nezavisnost. Stalo je to britkih žrtev. Pred 10 leti tiskali so list v 1200 iztisih, sedaj jih gre mnogo čez 2000 mej Slovence.

Dobil je priljubljeno „Cerkveno prilogo“ in zlasti kmetiskim čitateljem ugajajočo: „Gospodarstveno prilogo“, vse proti jako neznatnej naročnini 3 fl. na leto. Podpiral je „Slov. Gospodar“ vsako dobro podjetje na Slovenskem, cerkveno, gospodarsko, narodno. Ustanovili so v zadnjih 10 letih na slov. Štajerskem mnogo novih čitalnic, raznih društev, posojilnic. Povsodi je več ali manj zdatno k srečnemu uspehu sodeloval. Najbolj pa so Slovenci njegovo uplivanje čutili o raznih volitvah. Odpravivši nesrečni razpor mej Mlado- in Staroslovenci delal je na složno postopanje vseh domoljubov slovenskih, kar se mu je tudi popolnem posrečilo. Vsled složnega delovanja zmagali smo Slovenci pri volitvah za deželni zbor dvakrat v kmet-

skih skupinah povsod in sijajno. Celo mariborski okraj smo si priborili. Zmagali smo tudi pri volitvi za državni zbor in kakor kaže, zmagamo v kratkem zopet in povsod.

Toliki uspehi Slovencev so pa nasprotnike, zlasti renegate in izdajice, silno razburili. Zavaljajo se torej na „Slov. Gospodarja“, da ga uničijo. Cel koš pozivov k sodnji je uredništvo nabralo. Tožbe brez konca in kraja, so zlasti zadnja tri leta, listu in urednikom delale skoraj neznosnih težav. Toda vse konfiskacije, tožbe, globe in zaporji niso sovražnikom pomagale nič. „Slov. Gospodar“ stoji trdno in nepremagan. Zaupanje Slovencev, zlasti na kmetih, uživa toliko, kakor še nikoli poprej. Naj se mu ohrani!

Desetletna borba za svetinje naroda slovenskega me je res stala veliko trpljenja. Toda bodi vse žrtvovano za blagor narodov. Vsaj nas zgodovina uči, da si razven nemškega ni noben narod priboril svojih pravic brez trpljenja. Ni rože brez trna, ne zmage brez trpljenja, in zmagati moramo, ako hočemo, da na slovenskih tleh Slovenec ima prvo žlico, prvo besedo!

Časih se je vtepla v list kakšna pomota. To so viri zakrivali, iz katerih se je zajemalo in čemur ne uide noben list. Jaz sam nisem nikoli niti najmenjše vrstice zapisal, da bi o nje resnici ne bil prepričan, ko sem pero nastavljal.

Marsikoga sem v 10letnem uredovanju bržčas užalil, morebiti mu večjo ali manjšo krivico storil. Zastran tega prosim javno: naj mi sleherni milostno odpusti, kakor tudi jaz iz srca odpustim vsem in vsakemu.

Konečno izrekam najpristrunejšo zahvalo za podporo in potrpljenje, katero so z menoj imeli predsedniki tiskovnega društva: preč. g. kanonika Kosar in dr. Križanič, opravniki g. Hržič, g. Skuhala in g. dr. Mlakar, ves odbor, vsi društveniki. Isto pristrano zahvalo izrekam tudi vsem dopisateljem. Bog jim plati!

In tako vzamem slovo od dragega mi „Slov. Gospodarja“ in njegovih naročnikov in čitateljev. Kar je bilo slabega, pozabite, kar pa dobrega, ohranite. Z Bogom!

Na praznik oznanjenja Marijinega dne 25. marca 1885.

Dr. Lavoslav Gregorec.

## Kako se nam štajerskim Slovencem godi!

(Govor poslanca B. Raiča v državnem zboru, dne 28. febr. 1885.)

III. Huda, silno huda se godi slovenščini po ljudskih šolah štajerskih, koroških in primorskih. Koroška ima 124.000 do 130.000 Slovencev, ki niti jedne slovenske šole v pravem pomenu besede nimajo. Zato se je že ranjki knez in škof Wiery s 97 kateheti vred pritožil pri naučnem ministru, da slovenski otroci niti tolikanj slovenščine ne znajo, da bi katehizem brati zamogli. Vse je bilo zastoj. Ustavoverno ministerstvo se niti ganilo ni! Na Koroškem imajo v resnici učni načrt, po katerem mora učitelj slovenskega otroka v šolo stopivšega takoj nemški nagovoriti ter ga skozi osem let vedno le nemški podučevati. Leta 1882 prišel je šolski nadzornik v ljudsko šolo v Svečah, kjer je začel takoj otroke nemški izpraševati. Ker otroci v tretjem mesecu šolskega obiskovanja še niso mogli povoljno odgovarjati, izrazil se je ostri gospod jako nepovoljno o šolskem napredku. Dotični učitelj dobil je že čez nekaj dni dekret, za kazen na lastne stroške preseliti se v Velikovec na drugo službo. Učitelj se je hotel pritožiti; toda še preden mu je to mogoče bilo, že je dobil strogo povelje, da se mora preseliti o božičnih praznikih brez ugovora. Celemu svetu, izvzemši Koroško samo in pa naučno ministerstvo, dan na dan lažete, da so po Koroškem utrakvistične, t. j. slovensko-nemške šole, kjer se najprvo slovenski, potem pa nemški podučuje. V resnici so pa šole popolno nemške ter se slovenski otroci ne navedijo v slovenščini niti pisati niti brati, izvzemši morda 2 ali 3 šole in to je vendar proti šolski postavi in proti članu XIX. Tistemu učitelju ni nič drugega kazalo, kakor v sredi zime, če tudi z najboljšimi spričali previden, v Velikovec seliti se z bolno družino! (Čujte! na desni.) Službo je pa za 200 fl. slabeje dobil, kakor je bila prva. Tako hudo kaznuje se na Koroškem hudodelstvo — da je človek Slovenec — in to pod sedanjim ministerstvom!

Krajnemu šolskemu svetu v Glinah ukazal je c. kr. okrajni šolski svet 16. novembra 1880 pod kaznijo 10 gld. rubriki 7 in 8 v zapisniku šolskih zamud nemški napolniti ter se sploh pri poslovanju s predpostavljeno gosposko nemščine kot uradnega jezika posluževati. Ugovor

pri c. kr. deželnem šolskem svetu je bil brez vspeha.

V Tinjah pri Velikoveci podučevala sta dva učitelja, jeden Slovenec, drugi Nemec. Kar so prvega dali v pokoj ter je drugi sam ostal. Krajni šolski svet prosi pri c. kr. krajnem šolskem svetu za drugega slovenskega učitelja, pa namesto njega le sledeč odgovor dobi: „Št. 1681. Krajnemu šolskemu svetu v Tinjah. Visoki c. kr. deželni šolski svet sporočil je z odlokom 22. oktobra 1884 semkaj, da ni v položaji, da bi zamogel slovenskega učitelja tjakaj poslati. Toraj vam drugega ne ostaja, kakor da vpeljeta poludnevni poduk za toliko časa, da se namesti služba nadučiteljeva. Ondašnji učitelj, g. Flor. Moser, si bo prizadeval s pomočjo kakega dečka iz II. razreda, ki naj mu bo za tolmača služil, poduk pri malih otrocih pričeti. (Čujte! na desni.) Sploh se pa v tem slučaju več gleda na tehnično spretnost pri predavanju predmetov, kakor pa na razumljivost. C. kr. okrajni šolski svet v Velikoveci, 4. novembra 1884.“

Tako napreduje slovenska ljudska šola v vojvodstvu Koroškem.

Na spodnjem Štajarju Vam je šolska postava deveta briga, ravno taka je s postavnimi načrti poduka. Povsod nam vrvate med ure poduku že določene tudi še ure za poduk v drugem deželnem jeziku, da otroci potem saj izvestno niti jednega niti drugega ne znajo. Po spodnjem Štajarju nemški „Šulverein“ med čisto slovenskimi prebivalci nemške ljudske šole napravljaja. (Čujte! na desni.) Ali ni to proti šolski postavi? (Ne! na levi.) Ali ni to proti XIX. članu? (Ne! na levi.) Ali ni to proti zdravi pameti, proti pravičnosti? (Dobro! na desni — smeh na levi!) V Slov. Bistrici 400 slovenskih otrok šolo obiskuje in vendar je deželni šolski svet v sporazumu z deželnim odborom naročil, da naj se od tretjega razreda dalje vse nemški podučuje. Časnik, ki je to čudo svetu objaviti hotel, so zasegli. (Čujte! na desni.) Hudobna dela skrivajo se v temi! (Veselo na desni — smeh na levi!) (Konec prih.)

## Gospodarske stvari.

### Govejski hlev.

Stanovanje govedom je hlev, kder posebno dojne krave in pitavna živina večji del svojega časa prebije. Tudi teleta za pleme in mlada goveda in vozna živali stoji mnogo časa v hlevih. Zato je nujno treba, da je hlev dovoljno prostoren, primerno visok ter preskrbljen s prikladnimi jaslami, rimami itd.

Zastran prostornosti hleva daje se povprek sledeče povedati: za doraščeno goved srednje plohe mora biti prostor v hlevu 130—170 centimetrov širok, za 1—2 letno goved 1 met.;